

קתדרת חייקין לגאואסטרטגיה
אוניברסיטת חיפה

מרכז חיפה למחקרי מדיניות ואסטרטגיה ימית
Haifa Research Center for Maritime Policy & Strategy

תרבות המזרח והתפתחויות בים סין הדרומי

ד"ר בני בן ארי

אפריל 2017

כמעט שנה עברה מאז פסיקת בית הדין הבין-לאומי בהאג בנושא הסכסוך בים סין הדרומי, ובו נדחו כל התביעות הסיניות, ועולם המזרח כמנהגו נוהג... מיד עם פרסום ההחלטה (שלפי פרשנים רבים היתה צפויה), ובנוסף לדחייה המוחלטת של התהליך והפסיקה, ציינו הסינים בתגובה הראשונית שלהם שבית הדין לא לקח בחשבון את תרבות המזרח (מה עוד שבין חמשת השופטים לא היה אף משפטן מהמזרח הרחוק), התעלם מ"אמיתות בסיסיות" ו"רמס" חוקים בין-לאומיים. אבל במקביל נשיא סין הדגיש שסין מחויבת לפתור את המחלוקת.

מאמר זה, מטרתו לבדוק ולהראות את הקשר והתלות, בתהליך קבלת ההחלטות ובהתנהגות במשבר דיפלומטי/צבאי, בהשפעת תרבויות סין ודרום-מזרח אסיה, ולציין את העובדות שלמרות פסק הדין ולחצים פוליטיים לא שינתה סין את עמדתה, קבעה עובדות בשטח ומוצאת פתרונות למשבר בשיטותיה העתיקות המבוססות על תורת קונפוציוס, סבלנות בודהיסטית ואפילו עקרונות המלחמה של סון צ'ו. אבל כמעט ואין ספק, שחלק ניכר מכוונות ופעילויות סין באזור קשורות לבעיות ומדיניות פנים והצורך לחזק את מעמד המפלגה בקרב האוכלוסייה.

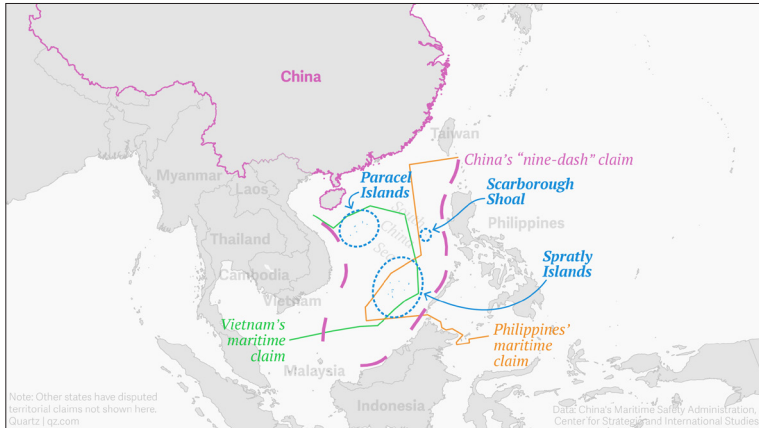

איור 1: לב החלטת בית הדין הבין-לאומי בהאג

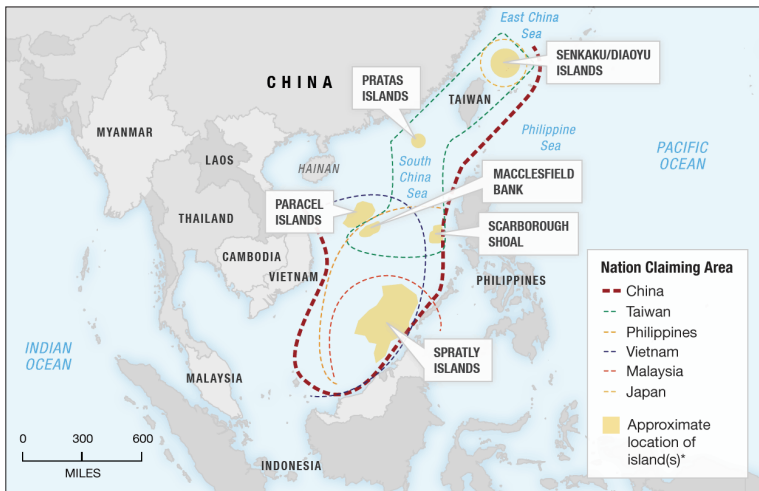
העניין שיש לסין באזורי ים סין הדרומי, ויוזמות "דרך המשי הימית" ו"שרשרת הפנינים"¹ אינו כלכלי בלבד וקשור למאמצייה של המפלגה הקומוניסטית, השליטה היחידה בסין, להענות לצרכי מיליארד וחצי התושבים בשני תחומים עיקריים. התחום הכלכלי, אספקת מזון וחומרי גלם להתפתחות המדינה, ותחום שמירת הערכים התרבותיים, כולל כבוד עצמי, זהות ומעמד המדינה, שעדיין מהווים בסיס להתנהגות החברה הסינית ומחייבים את המפלגה על מנת לשמור על עמדת הכח מול האוכלוסייה. שיפור והצלחה בשני תחומים אלו, ביחד עם האירועים מזה מספר שנים בים סין הדרומי הם מרכיבי האסטרטגיה הסינית להפוך למעצמה ימית עיקרית, ובניית "צי של מים כחולים" (Blue Water Navy) על מנת לאפשר הקרנת כוח – Projection of Power. התכנית האסטרטגית

1 "דרך המשי הימית" ו"שרשרת הפנינים" הם חלק מיוזמה אסטרטגית סינית להגברת השקעות בתשתיות נמלים וקווי ספנות מסין למזרח אפריקה ולים האדום – אירופה. השם ניתן המקביל לדרך המשי היבשית המסורתית. "שרשרת הפנינים" הם נמלים הנבנים במימון סיני והיו בתפועול סיני לאורך דרך המשי הימית.

הסינית לטווח הארוך, מכונה לפעמים "The Great Sand Wall" ומתמקדת ביבוש לגונות ובניית איים מלאכותיים בים סין הדרומי.²

איור 2: אזורי הסיכסוך ותביעות הריבונות בים סין הדרומי³

איור 3: הקונספט הסיני ל-Three Sands⁴

- Wikipedia Great wall of sand. https://en.wikipedia.org/wiki/Great_wall_of_sand 2
- Steve Mollman, Heather Timmons. 2016. China has no respect for international law, its neighbors, or marine life, a tribunal rules. Quartz. <https://qz.com/729524/chinas-activities-in-the-south-china-sea-are-illegal-and-destroying-the-environment-an-international-court-finds/> 3
- Ayyub Rami. 2016. A Primer On The Complicated Battle For The South China Sea. NPR. <http://www.npr.org/sections/parallels/2016/04/13/472711435/a-primer-on-the-complicated-battle-for-the-south-china-sea> 4

איור 4: עבודות יבוש על ידי סין בשרטונות ים סין הדרומי⁵

התנהגות המפלגה הקומוניסטית מתנהלת לפי עקרונות ה"קונפוציואיזם המודרני"⁶ מערכת הערכים המסורתית שעברה הסבה והתאמה לאור השינויים וההתפתחויות בסין. הערכים התרבותיים המסורתיים מוצגים על ידי מנהיגי המפלגה והמדינה בהזדמנויות שונות ומהווים בסיס, נימוק והצדקה להחלטות פוליטיות משמעותיות. אם כי לעיתים, התגובה הרשמית והפעילויות הננקטות אינן תואמות את ההגדרות לערכי התרבות המסורתיים. אבל גם לכך מוצאים הצדקה.

עמדת הבסיס של סין לגבי הריבונות והשליטה על האיים בים סין הדרומי היא שהפיליפינים, בצורה פרובוקטיבית, מאיימת ופוגעת בזכויותיה הטריטורליות הצודקות של סין. ממשלת סין מעדיפה לפתור את הסכסוך בדרכים דיפלומטיות ומשא ומתן בהתאם לערכי התרבות המסורתיים, אבל, על מנת להגן על ריבונות המדינה, המים הטריטוריאליים, האיים והשרטונות, סין מוכנה להכנס לעימות אם יהיה צורך בכך, ואז תבוא לידי ביטוי גם תורתו הצבאית של סון צ'ו בנושאי אסטרטגיה וטקטיקה... ההערכה היא שפעילות מלחמתית לא תבוצע כפעילות מתוכננת, אבל שגיאות בדרכים מבצעיים, כגון טייסים ומפקדי כלי שיט עלולות לגרום להתקלויות והידרדרות.

הפגיעה בכבוד הסיני וחוסר הבנה בערכי התרבות המסורתיים גרמו מתחילת הגשת התביעה על ידי הפיליפינים (בעידוד ארצות הברית), לבית הדין הבין-לאומי לתגובה קשה וצפויה. סין סרבה בתוקף להשתתף בתהליך, פסלה אותו מיידית ואינה מקבלת בכל צורה שהיא את הפסיקה הגורפת לטובת הפיליפינים. ערכי התרבות המסורתיים בסין, המשפיעים בצורה ישירה על מדיניות החוץ הסינית אמורים לספק "גישה חדשנית" לפתרון סיכסוכים וניהול מגעים בין-לאומיים.

הסבירות לשינוי עמדת סין לגבי שבעת האיים המלאכותיים, שמהווים בסיסים צבאיים ימיים מכל בחינה שהיא, היא קלושה ביותר. סין לא תוותר על הבסיסים הימיים שהקימה ולא תפרק אותם.

5 James Kraska. 2015. THE NINE IRONIES OF THE SOUTH CHINA SEA MES. Center for International Maritime Security

6 הקונפוציאניזם המודרני הינה תנועה אינטלקטואלית שהחלה להתפתח בסין בתחילת המאה העשרים ותפסה תאוצה לאחר נפילת שלטון מאו דזה-דונג. מבוססת על עיקרון הקונפוציאניזם הקלסי עם הסבות והתאמות לעידן המודרני בנושאי ממשל, ניהול ותרבות התנהגותית.

(שרת החוץ של אוסטרליה הגדירה את מדיניות סין: The Might is Right Doctrine of bygone eras)⁷ אבל למרות זאת, אם הפיליפינים ויתר הגורמים המעורבים יבינו את חשיבות מערכת הערכים הסינית, ויסכימו למשא ומתן דיפלומטי, כל הצדדים יהיו מרוצים מהתוצאות, וכבר יש סימנים לכך בשינוי הגישה של נשיא הפיליפינים החדש... וכך מתנהגות גם ממשלות מלזיה ווייטנאם.

תקציר התהליכים, עמדת סין והמצב בים סין הדרומי

ביום 12 יולי 2016 פסק בית הדין הבין-לאומי בהאג בנושא הסכסוך המתמשך בים סין הדרומי בין הפיליפינים וסין, "שלח את סין לפינה" במצב של "אבדן פנים" והשאיר בפני ממשלתה שתי אפשרויות: לדבוק בעמדתה או לקבל את ההחוק הבין-לאומי. סין בחרה באפשרות הראשונה. הפסיקה התקבלה (בתלונה שהגישה ממשלת הפיליפינים ב-22 ינואר 2013 בנושא הפרת ריבונותה על ידי סין באזור הכלכלי הבלעדי – EEZ), כהחלטה בפה אחד של כל חמשת חברי בית הדין, והמבוססת כולה על אמנת האומות המאוחדות לחוק הים 1982 (UNCLOS), ושללה לחלוטין את תביעתה של סין להכיר על בסיס היסטורי בשליטתה וריבונותה במרבית השטח, האיים והשרטונות בים סין הדרומי.

האיים המלאכותיים נבנו על גבי שרטונות ואיים אשר נוכחותם הפיזית על פני המים מושפעת מתהליכי הגאות והשפל בים סין הדרומי, ולכן אינם נחשבים לגופים על מימיים אשר מעניקים את הזכות לתחומי מים ריבוניים וכלכליים עד מרחק של 200 מיל ימי. תביעת סין היתה כולה מבוססת על "זכויות הסטוריות" ו"קו תשעת המקפים", ולא על החוק הימי ואזורי המים הכלכליים, כפי שתובעות יתר המדינות באזור. נשיא סין והמפלגה הקומוניסטית לא יכולים להראות חלשים וותרנים מול "לחץ" ואיומים אמריקניים ובין-לאומיים, וזאת בהתאם למדיניות הכבוד ו"אבדן הפנים" הקיימת בסין מזה אלפי שנים. להחלטת בית הדין, כאמור, לא היתה כל השפעה על ממשלת סין שהתעלמה מפסק הדין. סין שלא שיתפה פעולה בדיונים בכל צורה שהיא, דחתה מיידית את הפסיקה, והודיעה שוב שאינה מכירה כלל בסמכות בית הדין.

סין מחשיבה את האיים והשרטונות שתפסה מאז 1947, בתחומי "קו תשעת המקפים" כבלתי ניתנים לבוררות והם בריבונות סינית מלאה. בעוד אותם איים ושרטונות שלא נתפסו על ידה, או נתפסו על ידי מדינות אחרות, הם האזורים בסכסוך על הריבונות. וכך נקבעה ההגדרה שממנה נגזרת מדיניות סין "Waters under the undisputed jurisdiction of China"⁸⁹

מפת העולם מתקופת שושלת מינג (ביזמן שלטונו של הקיסר Wanli בשנים 1563–1620) שצוירה במשותף על ידי הכרטוגרף הסיני Li Wocun והמיסיונר הישועי Matteo Ricci, מתארת את שטח ים

7 Bishop Julie. 2017. Australian Minister for Foreign Affairs http://foreignminister.gov.au/speeches/Pages/2017/jb_sp_170316.aspx נאום שרת החוץ האוסטרלית במנילה, פיליפינים, 17 מרץ 2017.

8 Bodeen. 2016. Vietnam demands that China move oil rig. Associated Press. <http://bigstory.ap.org/article/ce35db4f8fdc4039ad407e9a02a93c34/vietnam-demands-china-move-oil-rig>

9 Steve Mollman, Heather Timmons. 2016. China has no respect for international law, its neighbors, or marine life, a tribunal rules. Quartz. <https://qz.com/729524/chinas-activities-in-the-south-china-sea-are-illegal-and-destroying-the-environment-an-international-court-finds>

"The Great Ming is renowned for the richness of its civilization. 42–15°N. It comprises all between the 15th and 42nd parallels. The other tributary realms of the four seas are very numerous".¹⁰ Paracel. קבוצת איי Spratly, אשר כלולים בתבעית סין נמצאים כ-500 ק"מ מעבר לתחום ריבונות שושלת מינג.¹⁰

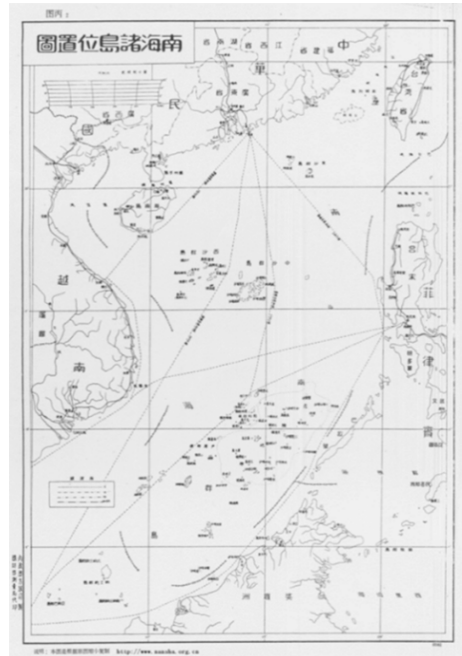

איור 5: קטע משטח ים סין הדרומי במפת העולם של שושלת מינג

בשנת 2012 השתלטה סין על האטול Scarborough Shoal בקבוצת איי Spratly, בתחום ה-EEZ של הפיליפינים, ומנעה מדייגים פיליפיניים לדוג באזור. מאז שנת 2014, עוסקת סין בשינוי פניו של ים סין הדרומי, כאשר היא בונה שבעה איים מלאכותיים על בסיס שרטונות תת-מימיים, ריפי אלמוגים ואיים קטנים. למרות טענותיה של סין שאין אלו בסיסים צבאיים, הרי מסלולי שדות התעופה, המבנים ומוצבי מערכות הנשק הנראים בברור רב בתצלומי אוויר ולוווינים, מראים אחרת. התקשות סין, כולל הצהרות ראשי המדינה במפגשים מדיניים רמי דרג, על כך שהבנייה אינה צבאית הם "שקרים מנומסים" ברורים... נשיא סין Xi, בביקורו אצל הנשיא אובמה בבית הלבן הכריז והתחייב כי סין לא תהפוך את האזור לצבאי. הוא התכוון וציין בדבריו את איי Spratly. אבל גם האמריקנים נוקטים בשיטות דומות של דיווחים לא מדויקים... הדיווח האמריקני על מוצבי נשק מתייחס לאיי

John J. Tkacik. 2016. The Emperor's Mysterious Map and the South China Sea. Taipei Times. <http://www.taipetimes.com/News/feat/archives/2016/06/27/2003649554> 10

Paracel, כ-550 מיל ימי דרומה... והכרזת הצי האמריקני מראש אודות סיורי מעבר חופשי בתום לב ליד ה"איים הסיניים" ומשלוח אניות צי חמושות למשימה אינה בדיוק פעילות של הפלגה חופשית בתום לב... אלא היא התגרות מכוונת, וכך גם הצהרתם כי האיים המלאכותיים מהווים סיכון ממשי לתנועת קווי הספנות המסחריים באזור. סביר לומר שההכרזות הסיניות בנושא הן בעיקר לצרכי פנים. לחיזוק מעמד המפלגה בקרב האזרחים.

איור 7: קו תשעת המקפים. תחום המים בים סין הדרומי שעליו סין תובעת ריבונות על בסיס הסטורי¹¹

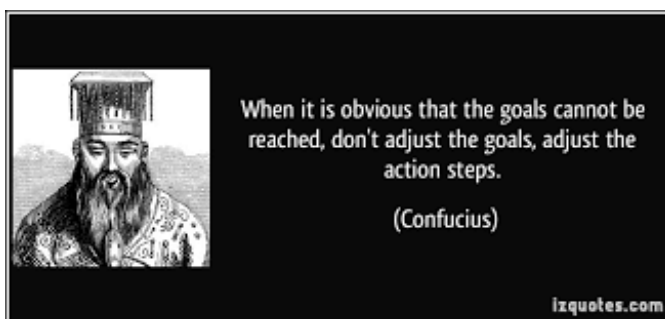
איור 6: מפת 11 המקפים משנת 1949

הבנייה הסינית מתרכזת בעיקר בקבוצת איי Spratly על מנת לדרוש בבוא הזמן את ה-EEZ לקבוצת איים זו. התהליך כולו נעשה בכוונה בשלבים ובקצב איטי יחסית, לפי תורת קונפוציוס: "לא משנה באיזה קצב איטי אתה הולך כל עוד אינך עוצר".

ורק לאחרונה הודיעו מקורות מודיעין כי בניית מוצבי הטילים הסתיימה והם מוכנים להצבת מערכות הנשק במוצבי הטילים. סין אינה היחידה הקובעת עובדות בשטח, ובמקביל מסתבך המצב כאשר גם מדינות אחרות באזור עוסקות בבניית איים מלאכותיים הכוללים מסלולי נחיתה ומוצבי נשק.

איור 8: תביעות ריבונות על ידי מדינות ים סין הדרומי¹²

איור 9: אחת מאמרות קונפוציוס. "כאשר ברור שלא ניתן להשיג את המטרה, אל תשנה את המטרה, התאם את שלבי הביצוע"

Marc Jayson Cayabyab. 2015. UN tribunal 'totally ignored' China's 9-dash line – Carpio. INQUIRER.net. <http://globalnation.inquirer.net/130529/un-tribunal-totally-ignored-chinas-9-dash-line-carpio#ixzz4egRdlj5b> 12

הפעילות הסינית בהקמת האיים התבצעה בהתאם ל"אסטרטגיית הכרוב". כפי שתדריך ב-28 מאי Zhang Zhaozong: "THE FISHERMAN CONDUCTED NORMAL PRODUCTION PLA 2013 THERE. IN THE AREA AROUND THE ISLAND. FISHING ADMINISTRATION SHIPS AND MARINE SURVEILLANCE ARE CONDUCTING NORMAL PTROLS WHILE IN THR OUTER RING THERE ARE NAVY WAR SHIPS. THE ISLAND IS THUS WRPPED LAYER BY LAYER LIKE A CABBEGE. AS A RESULT, A CABBEGE STRATEGY HAS TAKEN SHAPE..."¹³

איור 11: הבסיס הסיני ב-Subi Reef¹⁴

איור 10: אדמירל Zhang Zhaozong

סין המשיכה במשך כל השנים לטעון ששבעת האיים נבנו מסלולי נחיתה ומתקנים צבאיים נבנו לצרכים אזרחיים ומטרתם להגביר את הבטיחות לדייגים ותנועת אניות מסחרית. אבל ב-28 למרץ 2017 אמר משרד החוץ הסיני שיש לסין את כל הזכויות לבנות מתקנים צבאיים באיי ה-Spratly...¹⁵

תרבות המזרח ומערכת הערכים התרבותיים המסורתיים בסין

מזה אלפי שנים התרבות ותהליך קבלת ההחלטות בסין בפרט, ובמדינות המזרח הרחוק בכלל, מבוססים על הדתות המזרחיות ועל תורות קונפוציוס וסון צ'ו. ההתנהלות המבוססת על תרבות זו ממומשת ובאה לידי ביטוי הן בחיים השגרתיים אבל בעיקר בתחום העיסקי, הפוליטי והדיפלומטי.

Rodel Rodis. 2013. China's salami-slicing cabbage strategy to seize PH islands and reefs. Inquirer net 13
<http://globalnation.inquirer.net/76323/chinas-cabbage-strategy-to-recover-chinese-islands-reefs-illegally-occupied-by-ph#ixzz4egUDTOJK>; CRAIG HILL. 2013. China boasts of strategy to "recover" islands occupied by Philippines. China Daily Mail. <https://chinadailymail.com/2013/05/28/china-boasts-of-strategy-to-recover-islands-occupied-by-philippines/>

What do 'hangars' on disputed islands in the South China Sea tell us? BBC News 2016. <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-37031049> 14

Duterte asks US why it didn't send warships to stop China's island construction. RT Question 2017. <https://www.rt.com/news/382728-duterte-china-us-warships> 15

התנהלות סין בסכסוך ים סין הדרומי, מבוססת בין השאר על אמרת סון צ'ו מתוך אמנות המלחמה:
"The supreme art of war is to subdue the enemy without fighting".

ברוב המקרים שיטת הממשל, היחסים וההיררכיה של קונפוציוס משמשת כבסיס לתהליכים ולהתנהגות. הגדרות ההיררכיה מבוססות על הגדרות חמשת היחסים הבין אישיים הכוללות גם מעמד משפחתי, חברתי ומקצועי, גיל, בכירות ומשמעת. הרעיון העומד בבסיס התורה, ובעקבותיה שיטת הממשלות וההתנהלות בכל ארצות החיים והיחסים, היא, שכאשר כל אחד יודע את מקומו, את תפקידו ואת חובותיו, הדברים מתנהלים באופן יעיל, נכון ומסודר. היעד לאזרחים ולשליטים הוא להגיע, דרך לימודים, בחינות ונסיון, למעמד של "איש המעלה" המנהיג המושלם... התפוצות הסיניות בעולם בכלל, ובמזרח הרחוק בפרט הביאו את תורת קונפוציוס למעמד השפעה ומימוש גם בארצות שאינן בעלות רוב אוכלוסייה סינית.

אמרותיו של קונפוציוס וכתביו שימשו כמודל לשלטון הסיני עד עליית הקומוניזם באמצע המאה העשרים. לאחר תום תקופת שלטונו של מאו דזה-דונג, חזרה תורת קונפוציוס לסין במבנה חדש ו"מודרני". עם נסיגת האומה הסינית מהקומוניזם של מאו, ה"קונפוציאניזם החדש" נתן פתרון משכנע לאימוץ חלקי של הליברליות הנהוגה במערב, על מנת שסין תוכל להשתלב בכלכלה העולמית. למשל, בצורת שוק חופשי חלקי, אבל העקרונות הבסיסיים של ההיררכיה, קבלת החלטות, כבוד והתנהגות נשאר במסגרת הערכים התרבותיים שהם: הרמוניה, נדיבות, צדק, כבוד, חכמה, אמינות, נאמנות, וכיבוד האבות. וכך מערכת הערכים הסינית כיום כוללת שלושה מרכיבים: מערכת הערכים המסורתית ("קונפוציאניזם מודרני") – "הקיימת"; מערכת הערכים הסוציאליסטית (קומוניזם) – "השולטת"; ומערכת הערכים המערבית, לעיתים קרובות, "הנחשבת", כמגמה.¹⁶

הערך הבסיסי ביותר, ערך הליבה, הוא ההרמוניה, איזון נכון והגיוני בין מרכיבי הנושא (חברה, מחלוקת וכדומה). הנדיבות מקורה ביחסים בתוך המשפחה, אך גם בין חברות ומדינות. הצדק הוא מרכיב עיקרי במשפטים ובוררות, אבל התוצאה חייבת גם להיות נכונה. החכמה חשובה ליכולת האבחנה בין טוב ורע. הנאמנות היא גם למדינה.

ערכי התרבות המסורתיים מגולמים בדיפלומטיה הסינית בתוך מסגרת ההרמוניה. נושאים של העדפת משא ומתן, דיאלוגים, התפשרות וקונסנזוס בקבלת החלטות מקורם גם בתפיסה הדתית (בעיקר הבודהיזם) המטיפה לסבלנות והשאיפה להמנעות מקונפליקטים. כללי הנימוס והכבוד לזולת מחייבים, ונעשה מאמץ אמיתי להמנע מלגרם "אובדן פנים" (lose face) או לבייש בפרהסיה, אפילו את בעלי המחלוקת. אבל לפעמים משתמשים בטכניקת "אבדן הפנים" לפגוע באויב או מתנגד ולגרם לו בושה ומבוכה. בקוד ההתנהגות העסקי והדיפלומטי מותר אפילו לשקר "שקרים מנומסים" (Polite Lies)¹⁷ שאינם גורמים לאבדן פנים, ובמקרים מסוימים הם אף מקובלים ומצפים להם, ולכן נעשה בהם שימוש... מאפייני התנהגויות אלו מביאים להפגנת סבלנות והפיתרונות

ZHANG LIHUA. 2013. China's Traditional Values and Modern Foreign Policy. CARNEGIE-TSINGHUA , <http://carnegietsinghua.org/2013/01/15/china-s-traditional-values-and-modern-foreign-policy-pub-50629#2> 16

Turner Mark. 2011. Illogical or Tactical, Lies in Chinese Culture. <http://www.echinacities.com/expat-corner/Illogical-or-Tactical-Lies-in-Chinese-Culture>; SEAN UPTON-MCLAUGHLIN. 2014. Saying NO in China. The China Cultur Corner. <https://chinaculturecorner.com/2014/01/27/saying-no-in-china/> 17

לנושאים בדיון או במחלוקת עלולים לקחת זמן ארוך. גם התהליכים עצמם נעשים בשלבים ובצעדים מדודים.

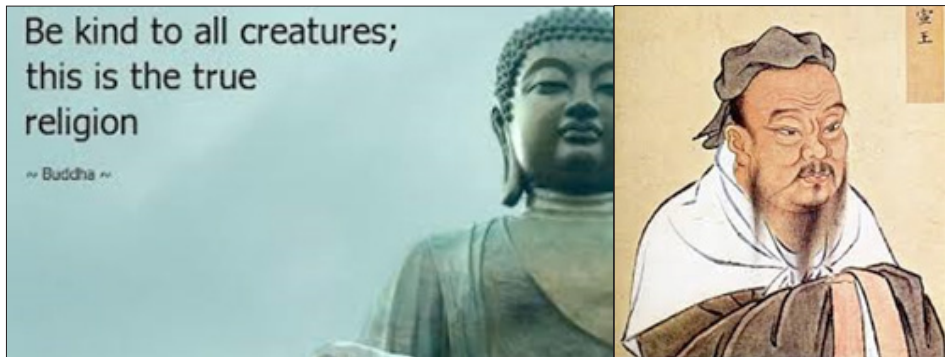
‣ **US Style**

- Pick up the phone and discuss the deal
- Possible face to face meeting in conference room with usual power point stacks
- Possible lunch or dinner
- Possible meetings with higher level executives
- Deal is done and it is really done

‣ **China Style**

- Relationship developed before discussion
- Preliminary talks to set up negotiation
- Importance to maintain continued contact
- Higher level Executives frequently included
- The deal continues to evolve over time

איור 12: עקרונות משא ומתן סיני ומערבי

איור 13: עקרונות התרבות במזרח הרחוק; קונפוציוס – משילות והיררכיה; בודהיזם – סבלנות; סוץ צ'ו – אמנות המלחמה

עם הגעת האיים הסיניים המלאכותיים למצב "כמעט מבצעי" ובהתאם לעמדות שונות של בעלי העניין לאור המצב ופסק הדין, המערכה מתנהלת על ידי שלושה אישים העומדים על הבמה: נשיא סין, Xi Jinping, נשיא ארצות הברית Donald Trump ונשיא הפיליפינים Rodrigo Duterte.

איור 14: נשיאי סין, ארה"ב והפיליפינים

פעילויות ותגובות הפיליפינים

נשיא הפיליפינים, Duterte, בפגישה עם שגריר ארצות הברית בפיליפינים במרץ 2017 שאל מדוע ארצות הברית לא שלחה את צי המלחמה שלה לעצור את סין מלבנות איים מלאכותיים בים סין הדרומי, היכן שגם סין וגם הפיליפינים נמצאות בסיכסוך בשאלת הריבונות והגישו תביעות בנושא. *"Had America really wanted to avoid trouble early on...why did you not send the armada of the 7th Fleet which is stationed there in the Pacific..."*

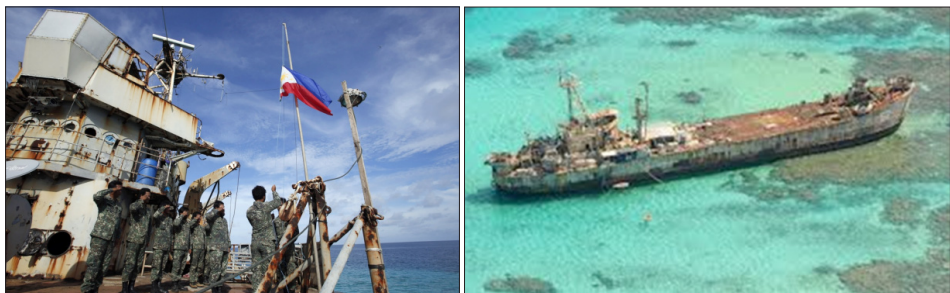
איור 15: משמר החופים הסיני "תוקף" דיגים פיליפיניים בתותח מים¹⁸

Aquino: Chinese Used Fire Hoses Not Water Cannons Against Filipino Fishermen. Thoughtskoto. 2016. 18
<http://www.jbsolis.com/2016/03/aquino-chinese-used-hoses-not-water.html#ixzz4egZyjNwo>; <http://www.jbsolis.com/2016/03/aquino-chinese-used-hoses-not-water.html>

תקופה קצרה אחרי הגשת התביעה נגד סין לבוררות בנושאי השתלטות סין על איים בתחום המים הכלכליים החיוניים של הפיליפינים, נראה היה שזה מהלך בלתי מקובל במסגרת הדיפלומטיה ותרבות המשא ומתן המדיני לאור תרבות המזרח. למרות הסיכוי הגבוה לפסיקה לטובת הפיליפינים, צפוי היה שניצחון בבוררות יהיה ניצחון מורלי בלבד. הרי סין טענה מאז ומתמיד שלא תשתף בבוררות ולא תקבל כל פסיקה לרעתה. הגשת התביעה פגעה קשות ביחסי סין והפיליפינים, ביחוד לאור צמיחת הכלכלה הסינית והתעצמות מעמדה באיזור. גם התקווה לסיוע אמריקני מעשי וצבאי היתה בלתי מבוססת. ובעיקר, הפגיעה בכבוד הסיני וחוסר ההבנה שסין לא תרתע מעמדתה ולא תתייחס לעמדה הבין-לאומית נגדה. אי חשיבה פיליפינית לגבי העתיד והטווח הארוך בקשריה עם סין חייבה אותה, גם לאחר פסק הדין הסוחף לטובתה, לחזור למדיניות על פי תרבות המזרח. מגעים ושיחות לקראת משא ומתן והגעה להסכמות...

איור 16: ספינת משמר סינים תוקפת ספינת דיג פיליפינית¹⁹

איור 17: "המעוז הפיליפיני" ב-Scarborough Shoal²⁰ והנפת הדגל²¹

- AQUINO: CHINESE USED FIRE HOSES NOT WATER CANNONS AGAINST FILIPINO FISHERMEN 2016. 19
<http://www.jbsolis.com/2016/03/aquino-chinese-used-hoses-not-water.html#ixzz4egcj99UM>
- chankaiyee2/ 2016. China could 'drag away' Philippine atoll base, but is showing 'restraint': Communist 20
 Party newspaper. Tiananmen's Tremendous Achievements. <https://tiananmenstremendousachievements.wordpress.com/tag/renai-shoal/>
- Alexis Romero and Jaime Laude. 2014. Soldiers raise flag in Ayungin. Philistar Global Headlines. <http://www.philstar.com/headlines/2014/03/31/1307101/soldiers-raise-flag-ayungin> 21

מיד עם פרסום החלטת בית הדין בהאג פורסמו ניתוחי התוצאות והערכות מצב לגבי העתיד לקרות. חלק מהפרשנים, אלו המבינים יותר את תרבות המזרח, גם הסתמכו על קביעת בית הדין בפסקה 1177 האומרת שסין יצרה באופן יעיל מצב שלא ניתן לשינוי (China has effectively created a *fait accompli* at Mischief Reef),²² וכך, מכל בחינה שהיא, האיים המלאכותיים שבנתה סין, בתוך תחום המים הכלכליים של הפיליפינים הפכו להיות לעובדה מוגמרת ואין גם כל סיכוי סביר שיוחזרו לפיליפינים. ואפילו סיורי הצי האמריקני במסגרת פעילות חופש השיט (FONOP – Freedom of Navigation Operations) לא יכלו לשנות את העובדות.

איור 18: בנייה סינית ב-Mischief Reef²³ וסימולציה של חניית מטוסים²⁴

מיד לאחר פרסום פסיקת בית המשפט בהאג, המשיכו כלי שיט סיניים בסיוורים באזורי המחלוקת וממשלת סין אף נקטה באמצעים להחמיר באופן מעשי את הסטטוס קוו באזורי המחלוקת: המשך בניית הבסיסים! במקביל ניסה נשיאה החדש של הפיליפינים, Rodrigo Duterte, להפיג את המתחוות ולמנוע הדרדרות שעלולה להביא לפגיעה בימאים ודייגים פיליפיניים. הוא שלח נשיא פיליפיני קודם (Fidel Ramos, 1992–1998), לפתוח בשיחות בלתי רשמיות עם ממשלת סין על מנת לבדוק האם ניתן לשמר ולשפר את היחסים ההדדיים בין שתי המדינות. Ramos²⁵ גם הזמין את הסינים לשיחות רשמיות, ועוד לפני השיחות, ב-12 יוני 2016²⁶ פורסם מסמך כוונות לשיתוף פעולה בשבעה נושאים. אף אחד מהם לא התייחס לפעילות משותפת באזורי המחלוקת בנושאי פיתוח משאבים והגברת מכסות הדיג (הנושאים היו: עידוד שמירת הסביבה הימית; מניעת מתיחות ותאום פעולה בנושאי דיג; פעילות למניעת הברחות, כולל סמים; שיתוף פעולה במניעת פשעים ושחיתויות; פעילויות להגברת התיירות; עידוד מסחר והשקעות; והמשך שיחות בנושאים בעלי ענין משותף), המטרה, כמובן, היתה לבנות אמון להמשך מגעים ושיחות, בהתאם לתרבות המזרח.

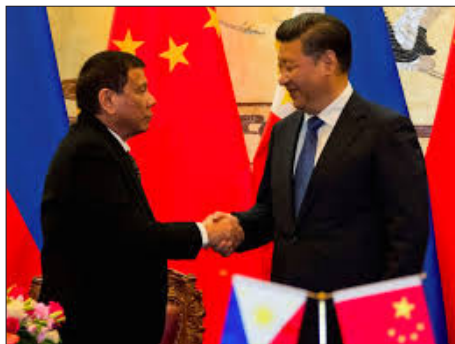
Ankit Panda. 2016. 5 Takeaways: A Closer Look at the Historic South China Sea Arbitration Award. The Diplomat. 22
<http://thediplomat.com/2016/07/5-takeaways-a-closer-look-at-the-historic-south-china-sea-arbitration-award>

AIRSTRIPS NEAR COMPLETION. CSIS. 2016. <https://amti.csis.org/airstrips-near-completion> 23

Alexander Neill. 2016. What do 'hangars' on disputed islands in the South China Sea tell us? BBC News. 24
<http://www.bbc.com/news/world-asia-china-37031049>

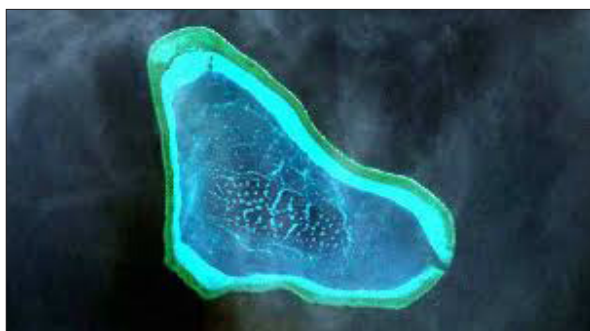
Ankit Panda. 2016. Is China-Philippines Bilateralism on the South China Sea Going Anywhere? The Diplomat. 25
<http://thediplomat.com/2016/08/is-china-philippines-bilateralism-on-the-south-china-sea-going-anywhere>

<http://www.reuters.com/article/us-china-philippines-idUSKCN12K0AS> 26

איור 19: נשיא הפיליפינים פוגש את נשיא סין – "יריבים בעלי ברית"

נשיא הפיליפינים, Duterte, ביקר באוקטובר 2016 בביצ'נג, ביקור²⁷ "Charm Offensive" a campaign of flattery and friendliness designed to achieve the support or agreement of others) בו סיכמו שני הצדדים לחזור לדיאלוג בנושאי הריבונות השנויים במחלוקת. למעשה נועד הביקור לאפשר לפיליפינים לבקש חבילת סיוע ולחתום על הסכמי מסחר, קניית נשק וכלי שיט, תיירות, תרבות ועוד, בהיקף של 13.5 מיליארד דולר. הסכסוך נשאר בצד... המפגש הוגדר על ידי נשיא סין כ-"Millstone Significance". סגן שר החוץ הסיני Liu Zhenmin אמר: "Both sides agreed that the South China Sea issue is not the sum total of the bilateral relationship". הישג וניצחון גדול לדיפלומטיה הסינית ותרבות המזרח... לאחרונה, בעקבות הביקור ועם התחממות היחסים בין סין לפיליפינים והצטננותם במקביל בין הפיליפינים וארצות הברית, הורשו דייגים פיליפיניים לחזור לשטחי הדיג (שלהם!) ב-Scarborough Shoal... התנאי היה שהפיליפינים לא יעלו בפומבי את נושא המחלוקת ופסיקת בית הדין.²⁸

איור 20: Scarborough Shoal

<http://www.philstar.com/headlines/2016/10/21/1635919/full-text-joint-statement-philippines-and-china>. 27
Ng Han Guan. 2016. Duterte meets China's president in charm offensive. PhilStar Global Headlines. <http://www.philstar.com/headlines/2016/10/20/1635567/duterte-meets-chinas-president-charm-offensive>

BILAHARI KAUSIKAN. 2017. Dodging and Hedging in Southeast Asia. The American Interest. <https://www.the-american-interest.com/2017/01/12/dodging-and-hedging-in-southeast-asia/> 28

איור 21: מרחק Scarborough Shoal מהפיליפינים 120 מיל ימי ומסין 370 מיל ימי²⁹

המדיניות הבלתי עקבית של הפיליפינים שינתה שוב כיוון כאשר הודיעה סין בתחילת מרץ 2017 שהיא תתחיל בעבודות להקמת תחנת ניטור סביבה בריף האלמוגים Scarborough Shoal. למעשה הכוונה היא להקים תחנת מכ"ם. הפיליפינים קראו לסין לבטל את ההחלטה ואיימו בהגשת תלונה חריפה ורמזו על הידוק היחסים מחדש עם ארה"ב... משרד החוץ הסיני מיהר להכחיש את הידיעה ואף אישר את הסיכום המתיר לדייגים פיליפיניים לחזור ולדוג באזור לאור חשיבות היחסים הטובים בין סין והפיליפינים. שר החוץ בפועל של הפיליפינים סיכם את עמדת נשיאו: "...אנו רוצים בהסדר שיושג בדרכי שלום ודיפלומטיה... אבל לא נהסס להגן על האינטרסים הלאומיים של הפיליפינים אם יהיה צורך בכך...". זמן קצר לפני כן אמר נשיא הפיליפינים "I can't stop China", האם כוונתכם שאכריז מלחמה על סין?... במקרה כזה נאבד את כל הצבא והמשטרה ואז נהיה מדינה הרוסה..." ב-23 למרץ, עם חזרתו מביקור בתאילנד, אמר הנשיא Duterte ששלטונות סין הבטיחו לו שלא יבצעו כל פעולות בנייה ב-Scarborough Shoal כמעשה מחוזה לפיליפינים, ועל מנת לא לפגוע ביחסים היות וסין מעוניינת בחברות ויחסים טובים עם הפיליפינים ו"מילתם היא מילת כבוד...".

עמדת ופעילות ארצות הברית

במשך תקופה ארוכה, מאז תחילת הפעילות הסינית בהשתלטות על איי אלמוגים ושרטונות, ובניית האיים המלאכותיים, היה ממשל אובמה פסיבי בעמדתו, התרכז בעיקר במחאות ומאז אוקטובר 2015 בוצעו סיורי ספינות הצי האמריקני באזור במתכונת Freedom of Navigation Operations – FONOP, חופש הפלגה וטיסה בתום לב³⁰ אבל הצי האמריקני לא נקט בשום פעילות אקטיבית למנוע תנועת ספינות של חיל הים הסיני באזורי ים סין הדרומי. עיתונאי תאילנדי, Dr. Thitinan Pongsudhirak מדגיש כי למרות בריתות צבאיות עם הפיליפינים ותאילנד ושותפות אסטרטגית עם אינדונזיה ווייטנאם, "מדיניותו הבלתי מאוזנת של אובמה באזור התבררה כשטחית ובלתי אמינה.

brian wang. 2016. China building up South China Sea Scarborough Shoal 140 miles from Philippine capital of Manila. Nikkei Asian Review. <http://www.nextbigfuture.com/2016/04/china-building-up-south-china-sea.html>

The United States **Freedom of Navigation** (FON) program challenges territorial claims on the world's oceans and airspace. The position of the United States is that all nations must obey the international law of the sea, as codified in the United Nations Convention on the Law of the Sea

הממשל יצא בהכרזות רמות אבל נשא מקל ותרני...". כשלון הממשל בשנות שלטונו של אובמה לתגובה הולמת, נתן את האפשרות לסינים "להמשיך ולדחוף את המשך בניית המעטפת סביב האיים...".³¹ גישת "אסטרטגיית הכרוב" הצליחה.

איור 22: סיורי FONOP של צי ארה"ב כאשר האניות מניפות דגל ענק³²

נצחונו המפתיע של דונלד טרמפ במרוץ לנשיאות גרם למצב של אי-ודאות לגבי עתיד יחסי ארצות הברית ודרום-מזרח אסיה, ביחוד עם יציאת ארה"ב מהסכם הסחר TTP – the Trans-Pacific Partnership. דוחות מודיעיניים ודיפלומטיים קבעו כי נסיגה מאסיה תגרום לאי-יציבות ופגיעה בשלום ובביטחון הנשמר כבר עשרות שנים וגם עתיד הבריתות הקיימות לא ברור, והמסרים המגיעים מארה"ב אינם אחידים ואינם ברורים. למדינות האזור נראה שממשל טראמפ לא יתן אותה תשומת לב לאזור כפי שתן ממשל אובמה. ישנן ציפיות באסיה שאוסטרליה ויפן יחברו לארה"ב ולא יאפשרו שליטה סינית מוחלטת באזור ים סין הדרומי.

הרמטכ"ל האוסטרלי לשעבר, Agnus Houston (2011–2005) הזהיר בפברואר 2017 מפני מצור ימי על שבעת האיים המלאכותיים בים סין הדרומי שלהערכתו עלול לגרום תגובה צבאית סינית, ואף הדגיש שאסור לאוסטרליה להצטרף לפעילויות סיורי חופש השיט בתחום 12 מיל ימי מהאיים הסיניים... לדבריו דיפלומטיה היא הפיתרון היחיד והתגובה הנכונה בניסיון לפתור את המצב.³³

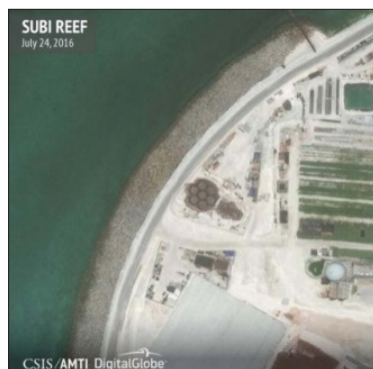
31 Thitinan Pongsudhirak. 2016. How a Trump presidency will affect Southeast Asia. Nikkei Asia Review <http://asia.nikkei.com/Viewpoints/Thitinan-Pongsudhirak/Thitinan-Pongsudhirak-How-a-Trump-presidency-will-affect-Southeast-Asia>

32 Freedom of Navigation operations in the South China Sea are not enough. 2017. China File <http://foreignpolicy.com/2016/05/16/freedom-of-navigation-operations-in-the-south-china-sea-arent-enough-unclos-fonop-philippines-tribunal/>

33 Angus Houston. 2017. Australia should not join US in South China Sea operations, says retired defence chief. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/21/australia-should-not-join-us-in-south-china-sea-operations-says-retired-defence-chief>

גם שרת ההגנה היפנית, Tomomi Inada, אמרה בסיכום ביקורו של שר ההגנה האמריקני, מטיס, בתחילת פברואר 2017, כי יפן לא תשלח כוחות צבאיים שיצטרפו לצי ארה"ב בים סין הדרומי. "למרות תמיכת יפן בסיורי חופש שיט היא לא תצטרף אליהם ופעילות צי יפן בים סין הדרומי תהיה במסגרת הסכמי ביטחון ואימונים". יש לציין שבעבר הלא רחוק הזהירה סין את יפן ש"הצטרפות לסיורי הצי האמריקני תהיה חציית קו אדום..."³⁴

לקרא סוף פברואר 2017 פירסמה סוכנות החדשות רויטר, מפי גורמים רשמיים אמריקניים, כי סין עומדת לסיים בקרוב את בניית המחסות לטילי אויר-אויר ארוכי טווח בשלושה איים מלאכותיים: Subi, Mischief ו-Fiery Cross.³⁵ כזכור, בתחילת דרכו הגדיר הממשל החדש של הנשיא טראמפ שבניית האיים בים סין הדרומי אינה חוקית. פרשנים משערים שפעילות זו של סין, שהיא צבאית בוודאות, מטרתה בחינה ראשונית של תגובות הממשל החדש לגבי הסלמה באזור בו כל הצדדים המעורבים מחויבים ל-"non-militarization in the South China Sea".

איור 23: עמדות טילים ב-Subi Reef³⁶

גם בין בכירי הממשל האמריקני החדש חלוקות הדעות לגבי מה צריכה להיות תגובת ארה"ב לפעילויות הסיניות. ביולי 2016, אמר אדמירל John Richardson, הקצין הבכיר ביותר בצי האמריקני (Chief of Naval Operation) שארה"ב "איננה נמצאת במבוי סתום מול סין לאחר פסיקת בית הדין בהאג... למרות התגברות המתח והפולמוס לגבי תוצאות הפסיקה". המסר העיקרי שהעביר ריצ'רדסון למפקד חיל הים הסיני, אדמירל Wu Shengli, היה ש"צי ארצות הברית ימשיך לקיים מבצעי חופש שיט (FONOP) בים סין הדרומי על מנת להפגין שהאזור נשאר פתוח וחופשי לתנועה ימית מסחרית". לדעתו הסינים מבינים היטב שהצי האמריקני ישאר באזור והדינמיקה של האירועים

Ankit Panda. 2017. Japanese Defense Minister: Military 'Will Not Be Sent' to the South China Sea Alongside US. The Diplomat. US. <http://thediplomat.com/2017/02/japanese-defense-minister-military-will-not-be-sent-to-the-south-china-sea-alongside-us/> 34

Idrees Ali. 2017. China finishing South China Sea buildings that could house missiles. Reuters <http://www.reuters.com/article/us-china-usa-southchinasea-exclusive-idUSKBN161029> 35

China says it shadowed US warship near Spratlys. 2015. Reuters. <http://www.cnbc.com/2015/10/27/china-says-it-shadowed-us-warship-lassen-near-subi-mischief-reef.html> 36

אינה בשום פנים קיפאון והנצחת המצב. לעומתו אמר מפקד הצי הסיני, אדמירל Wu, שהמצב בים סין הדרומי עלול להביא לאסון.³⁷

בינואר 2017, במהלך השימוע בסנט ל צורך אישור תפקידו, מזכיר מחלקת המדינה האמריקני החדש, Rex Tillerson, העיר מספר הערות מפתיעות לגבי סין בנושא הסכסוך בים סין הדרומי. הוא אמר "שעל ארצות הברית לשלוח מסר ברור לסיין שקודם כל בניית האיים המלאכותיים חייבת להפסק, ושנית, הגישה לאיים הבנויים תאסר על סין...".³⁸ הוא לא פרט כיצד תבוצע ההצהרה. פעילות סין, לדבריו, אינה חוקית ודומה להשתלטות רוסיה על חצי האי קרים. מימוש הכרזה זו על ידי ממשל טראמפ תהיה שינוי משמעותי ביותר להתייחסות ארה"ב לבניית האיים על ידי סין, שעד כה, כידוע, לא הביאה לכל צעד מעשי מצד ארה"ב, למעט תלונות וסיוורים ימיים באזור... פעילויות שלא עצרו את הבנייה הסינית. משרד החוץ הסיני התייחס לשאלה מה תהיה תגובת סין על מצור ימי אמריקני וטען שזאת "שאלה היפוטטית". בתחילת פברואר 2017 פורסם שמזכיר המדינה, טילרסון ענה בכתב על מספר שאלות של חברי הסנט ובתשובותיו מיתן את עמדתו ואת הדברים שאמר (כנראה אמר אותם על מנת להציג עמדה קשוחה מול הוועדה בסנט). הוא ריכך את נוסח דבריו ואמר שבמקרה של התפתחויות אירועים בלתי צפויים, אזי ארצות הברית ובעלות בריתה "חייבות להיות בעלות יכולות להגביל את כניסת הסינים ושימוש באיים ליצירת איומים". וזאת במקום הצעתו למצור ימי אמריקני על האיים שבנתה סין. ולמרות שתשובות טילרסון בכתב לא יכלו לשנות את הערותיו הקודמות, הרי לפי Bonnie Glaser, יועצת בכירה לנושאי אסיה במרכז ללימודים אסטרטגיים ובין-לאומיים בושינגטון דבריו של טילסון: "*Cleverly modified, removing the implication that the US would challenge Chinese access to its artificial islands in peacetime*"³⁹. וזהו המצב לאמיתו!!

בניגוד למזכיר המדינה החדש, הרי מזכיר ההגנה החדש Jim Mattis, התייחס אף הוא למצב בים סין הדרומי בעת ביקורו ביפן ב-4 לפברואר 2017. דבריו היו ההפך הגמור ממסקנותיו של שר החוץ. הוא טען שאין כל צורך, בשלב זה, בנקיטת צעדים דרמטיים או מהלך צבאי משמעותי בים סין הדרומי כתגובה למהלכים האגרסיביים של סין, ואף העביר ביקורת על פגיעת סין באמון מדינות האזור: "סין פגעה באמון מדינות האזור, בניסיון לקחת לעצמה סמכות וטו לגבי המהלכים הדיפלומטיים, ענייני הביטחון והכלכלה של מדינות האזור". יתרה מזאת, הוא אף העיר ש"פעילות צבאית משמעותית אפילו אינה נשקלת בשלב זה ויש להתמקד במהלכים דיפלומטיים ולנסות למצוא פיתרון הולם למצב, והמעמד הצבאי של ארה"ב הוא הגורם המחזק את המאמץ

Ben Blanchard. 2016. Freedom of navigation patrols may end 'in disaster': Chinese admiral. Reuters. 37
<http://www.reuters.com/article/us-southchinasea-ruling-idUSKCN0ZY0FJ>

Horn Steve. 2017. Rex Tillerson Backs Aggressive Policy in Disputed South China Sea as Exxon, Russia 38
Eye Region's Oil and Gas <https://www.desmogblog.com/2017/02/02/rex-tillerson-south-china-sea-exxon-russia-offshore-oil-gas>

JESSE JOHNSON. 2017. Behind the scenes, Tillerson tones down rhetoric on South China Sea. The Japan 39
Times. <http://www.japantimes.co.jp/news/2017/02/07/asia-pacific/behind-scenes-tillerson-tones-rhetoric-south-china-sea/#.WOEbcvmGOUk>

הדיפלומטי...". הוא אף חזר ואישר את זכות חיל הים האמריקני וציי סוחר לפעול ולהפליג בים סין הדרומי בלא להתחשב בתביעות סין לריבונות, אבל ללא כל פעילות צבאית.

דבריו של מטיס התקבלו בחיוב על ידי משרד החוץ הסיני שהודיע כי המצב בים סין הדרומי חוזר למצבו הנורמלי, ודבריו "הם בהתאם לעניין המשותף של סין ומדינות האזור... תקוות סין היא שמדינות מחוץ לאזור יכבדו את העניין המשותף והרצונות של מדינות האזור...". כמו כן קרא משרד החוץ הסיני לארה"ב, "לנקוט בגישה אחראית ולהפסיק להעיר הערות מוטעות בנושא הקשור לאיי ים סין הדרומי... להמנע מלסבך את העניין ולגרום לאי יציבות באזור...". נראה שבעקבות הכרזות שר החוץ מטיס שנושאי ים סין הדרומי יפתרו בצורה הטובה ביותר על ידי הדיפלומטים... סין "מלמדת ומנחה" את ארה"ב איך יש להתנהג באסיה.

ב-13 לינואר 2017, העיתון China Daily התייחס להצהרות אלו ואחרות של ממשל טראמפ: "הערות מסוג זה אינן שוות התייחסות רצינית היות והן ערבוב (Mish-Mash) של תמימות, קוצר ראות, דעות קדומות שחוקות ופנטזיות פוליטיות בלתי ריאליות. אם כוונותיו ימומשו במציאות התוצאה תהיה קטסטרופה".⁴⁰ הערות טילרסון מעידות ללא ספק על חוסר הבנה והתחשבות בתרבות המזרח ועדיין מפחיתות ממעמדה ויכולותיה של סין. דברי ממשל טראמפ מוגדרים כ"מדברים תחילה ואולי חושבים לאחר מכן" בניגוד לעמדת קונפוציוס שאמר: "האדם הנעלה" או "איש המעלה"⁴¹ פועל לפני שהוא מדבר, ולאחר מכן מדבר בהתאם למעשיו *The superior man acts before he speaks, and afterwards speaks according to his action*. כפי שעושים הסינים בשנים האחרונות... נראה שהממשל הנוכחי בארה"ב, לעומת ממשל אובמה, יוצא בהצהרות בלתי מתואמות או מבוססות רק כדי להראות יותר אגרסיבי ועדיין לא גיבש מדיניות מתואמת בנושא.

תגובות והתייחסות ASEAN – Association of South East Asia Nations⁴²

הסכסוך בים סין הדרומי ופסיקת בית הדין בהאג נוגעים ישירות להתאגדות מדינות דרום-מזרח אסיה. המדינות המעורבות בדרישות הטריטוריאליות, למעט סין וטאיוואן כמובן, שהן הפיליפינים, מלזיה, וייטנאם, אינדונזיה וברוניי הן חברות בהתאגדות יתרה מזו, גם הן מפגינות נוכחות פיזית ושליטה על מספר איים ושרטונות.

ארה"ב ראתה בארגון ASEAN מרכיב עיקרי באסטרטגיה שלה בדרום-מזרח אסיה, ובמתיחויות בין סין ו-ASEAN תמך ממשל אובמה בחברות באיחוד המדינות. מדיניותו של ממשל טראמפ לגבי ASEAN עדיין לא ברורה. גם בין המדינות החברות לבין עצמן היו חילוקי דעות ואי-הסכמה, וזאת בניגוד למחייב שכל החלטה פוליטית, צבאית או אחרת חייבת להתקבל בהסכמה מלאה ובקונצנזוס.

Benjamin Haas. 2017. Trump risks 'war' with Beijing if US blocks access to South China Sea, state media 40
<https://www.theguardian.com/world/2017/jan/13/trump-risks-war-with-beijing-us-blocks-access-south-china-sea-state-media>

;Miles Menander Dawson. 1915. The Ethics of Confucius. <http://www.sacred-texts.com/cfu/eoc/eoc06.htm> 41

Wikipedia. 2017. Association of Southeast Asian Nations. https://en.wikipedia.org/wiki/Association_of_Southeast_Asian_Nations 42

איור 24: מדינות ASEAN⁴³

הארגון, שלא הצליח בהתחלה לפרסם הודעה משותפת המקובלת על כל חברות הארגון ב-14 יוני 2016, לאחר פסיקת בית הדין בהאג, זכה לתשומת לב העיתונות ואף ספג ביקורת שגרמה ל"אבדן פנים" על אי-היכולת לממש את שיטת הקונצנזוס בקבלת ההחלטות.

ביולי 2016 הצליחו מדינות הארגון לפרסם הודעה משותפת בסיום כנס שרי החוץ בלאוס.⁴⁴ ההודעה לא הזכירה במפורש את פסיקת בית הדין... ("שמירת פנים לסיין"). המדינות הצהירו שוב על מחויבותן לשמירת השלום והיציבות בדרום-מזרח אסיה, כולל "פתרונות בדרכי שלום" למחלוקות וסכסוכים, המבוססים על תהליכים חוקיים ודיפלומטיים, תוך שמירה על עקרונות החוק הבין-לאומי, כולל אמנת הים 1982... והרי בית הדין המיוחד התכנס בחסות ובהתאם ל"חוק הים 1982" גם "שמרו פנים" וגם לא...

אחד הנושאים שעולה מפרסם לפרסם הוא שמו של האזור, המעניק לו קשר ישיר לסיין וכאילו מחזק את תביעותיה, למרות שרק 30% מהחופים הם בסיין וטאיוואן. אכן, אדמירל הצי הסיני, Yuan Yubai, אמר ב-2015, בכנס ביטחוני בלונדון: *"The South China Sea, as the name indicates' is a sea area that belongs to China"* ולכן חלק ממדינות העימות שינו את שמו בתחומי ה-EEZ שלהן. בפיליפינים קוראים לאזור "ים פיליפינים המערבי" (West Philippines Sea), באינדונזיה Natuna Sea, וייטנאם

<https://www.emaze.com/@ATQFOCOC/ASEAN> 43

44 JOINT STATEMENT OF THE FOREIGN MINISTERS OF ASEAN MEMBER STATES AND CHINA ON 2016 THE FULL AND EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF THE DECLARATION ON THE CONDUCT OF PARTIES IN THE SOUTH CHINA SEA <http://asean.org/storage/2016/07/Joint-Statement-on-the-full-and-effective-implementation-of-the-DOC-FINAL.pdf>

קוראת לאזור "הים המזרחי" (East Sea).⁴⁵ קמבודיה ולאוס, המדינות החלשות באיחוד, הן למעשה מחויבות לסיין הודות לתמיכה הכלכלית שהן מקבלות. לשתי מדינות אלו גם אין כל תביעה או דרישות לגבי ים סין הדרומי והן לא חלק בסכסוך.

לאחר קבלת העצמאות מבריטניה בשנת 1984, חתמה ברוניי על "הסכם חוק הים" – UNCLOS והצטרפה למדינות התובעות ריבונות על איים בתחום 200 המיל הימי של המים הכלכליים. תביעת ברוניי התייחסה ל-4 איים בקבוצת איי Spratly (כאשר אחד מהם Bombay Castle מוחזק על ידי וייטנאם). למרות היות ברוניי מדינה מוסלמית סוניית (67% מאוכלוסייתה מוסלמים) היא נחשבת למדינה מתונה ביחסי החוץ שלה, אינה לוקחת "הובלה", ובהיותה חברה ב-ASEAN אף אימצה את מדיניות קבלת ההחלטות הקוראת לקונצנזוס. שר החוץ של ברוניי הוא הסולטן אבל שר החוץ הפעיל הוא ממוצא סיני. ברוניי אינה מציגה כל תלונה רשמית ומנהלת מדיניות שקטה ומעשית מול סין. בשנת 2009 אף פורסם מסמך משותף למליזה וברוניי לגבי שיתוף פעולה בחקר וניצול משאבים בים.

שר החוץ המלזי Anifan Ama, נדרש לענות בפרלמנט על סטטוס הסכסוך בים סין הדרומי ומדיניות מליזה בנושא. הוא הכריז כי למליזה אין חילוקי דעות עם סין לגבי דרישות טריטוריאליזם בים סין הדרומי. הוא הוסיף ואמר שמליזה ומדינות ASEAN אחרות התובעות ריבונות באזור, אינן מכירות ב"קו תשעת הקטעים" עליו מסתמכת סין בתביעותיה, היות והוא אינו מוכר בחוק הבין-לאומי. עמדת מליזה היא "שכל הגופים הימיים הגאוגרפיים (איים, שרטונות וכו') בתחומי הריבונות של מליזה שייכים למליזה. גם הנוכחות הימית והצבאית של סין באזור אינה קשורה לאזורים ימיים של מליזה. וכך, בפשטות, לכל הנושא אין כל השפעה ישירה על האינטרסים הלאומיים והביטחוניים של מליזה... אבל, לא מן ההנמנע שלפעילות הסינית יש פונציאל להגברת המתחיות באזור ושינוי המצב הגאופוליטי בים סין הדרומי".⁴⁶

מליזה אכן שומרת על שקט יחסי ופרופיל נמוך ואינה נכנסת לעימות עם סין, למרות שבאופן רשמי היא תובעת ריבונות על תריסר איים בקבוצת איי Spratly, אותם איים שגם סין וטאיוואן רואות כשייכות להן, יחד עם שטחי המים עמוסי הדגה מסביב ואזרות האנגריה בקרקעית הים. העובדה הקובעת היא שסין היא השותף הכלכלי העיקרי של מליזה במסחר ובהשקעות, ולשלטונות מליזה אין כל כוונה לפגוע במעמד סין, שידועה בכך שהיא פוגעת בקשרים ותמיכה כלכליים כאשר מדינות ידידותיות הופכות לאיובות... ולממשלת מליזה נוח מאד שמדינות אחרות, פיליפינים, טאיוואן, וייטנאם ואפילו ארה"ב מנהלות את הסכסוך בצורה פעילה יותר.

בעת ביקורו של ראש ממשלת מליזה בסין, בתחילת נובמבר 2016, הכריזו שתי המדינות ש"חילות הים שלהן ייגבירו את שיתוף הפעולה בין הציים בים סין הדרומי הרגיש מבחינה פוליטית", זאת תחת הכותרת הקבועה: "עלינו להגביר את שיתוף הפעולה הימי על מנת להבטיח שלום ויציבות

Choi Chi-yuk. 2017. Admiral named to head PLA's new Southern Theatre Command. <http://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/2063649/admiral-named-head-plas-southern-theatre-command> 45

Ralph Jennings. 2016. Why Malaysia Stays Quiet About Its Claims In The South China Sea. Forbs. <https://www.forbes.com/sites/ralphjennings/2016/06/02/why-malaysia-stays-quiet-about-its-claims-in-the-disputed-south-china-sea/#a574e6261b0b> 46

בים סין הדרומי ולהגביר את האמון בין שתי המדינות". סין, המעדיפה תמיד משא ומתן עם מדינה בודדת ולא עם קבוצה, השיגה מטרה זאת גם עם מלזיה בהסכם שקבע ששתי המדינות הסכימו: "להמשיך ולקדם את הפיתרון הנכון לנושא ים סין הדרומי על בסיס בילטרלי ודיאלוג ישיר". בתמורה קיבלה מלזיה הסכם שיתוף פעולה והשקעה בתשתיות מצד סין... ב-21 למרץ 2017, פרסמה סוכנות הידיעות רויטר, על כוונת מלזיה, עקב אימוי הטרור של דעאש והמתיחות בים סין הדרומי, לחדש את כל הצי ולהחליף את כל 50 כלי השיט הישנים.⁴⁷ הכוונה היא לבנות בשיתוף עם סין עד 18 ספינות למשימות במי חופים (LMS – Litoral Mission Ships).

תאילנד, מדינה בודהיסטית מפגינה במדיניות החוץ שלה ברוב המקרים עקרונות של פייסנות ועמדה ניטרלית, בייחוד כשהמדובר מול מעצמה כמו סין בסכסוך ים סין הדרומי. הצהרות תאילנדיות תואמות גישה זו, "...מדגישים את הצורך לשמור על שלום ויציבות באזור דרום-מזרח אסיה, כולל ים סין הדרומי. שמירת חופש השיט (FON) היא מעניינת וטובתן של כל המדינות באזור או מחוצה לו". תאילנד אינה חלק בסכסוך ואינה דורשת כל זכויות באזור ים סין הדרומי, אבל דחקה במדינות המעורבות למצוא דרכים להפיג את המתיחות. אבל ממשלת תאילנד הכריזה ב-7 לספטמבר 2016 על תמיכתה במאמצי סין לשמור "שלום ימי" בסכסוך ים סין הדרומי ולפתור המחלוקת בשיחות. בפברואר 2017 הודיעה תאילנד על אישור הממשלה לרכוש שתי צוללות מסין...

חמישה ימים אחרי פסיקת בית הדין, ב-17 ליוני 2016, פתחה אניית צי של אינדונזיה ביריות אזהרה על ספינות דיג סיניות בתחום ה-EEZ של איי Natuna.⁴⁸ קבוצת האיים כוללת כ-154 איים ושרטונות וקרוב ל-80,000 תושבים אינדונזיים, הגרים על 27 מהם ומתפרנסים בעיקר מדיג, חקלאות מקומית ומשאבי גז טבעי. אזורי הדיג סביב איי Natuna ומרבצי הגז בים הם מרכיב עיקרי וחשוב בכלכלת אינדונזיה. הספינות הסיניות הוחרמו והדייגים נאסרו. זאת לא היתה הפעם הראשונה לאירוע מסוג זה. בעקבות האירוע, השלישי במספר בשנת 2016, חזר שר החוץ על עמדתה הרשמית של אינדונזיה, מזה זמן רב, לגבי הסכסוך: "לאינדונזיה אין דרישות חופפות לשטחי מים טריטוריאליים עם סין ולכן אינדונזיה תישאר מדינה שאינה תובעת ריבונות במסגרת הסכסוך". תשובת משרד החוץ הסיני היתה הפוכה והזכירה שלסין ואינדונזיה יש דרישות חופפות לגבי זכויות ימיות בתחומי המים הסובבים את איי Natuna וסין מאפשרת לדייגיה לפעול באזור על בסיס "שטחי דיג מסורתיים". וזאת לאחר שנשיא אינדונזיה דחה בפומבי את "קו תשעת המקפים" של סין, ומיד לאחר מכן, בביקורו בבייג'ינג, הסכים עם נשיא סין שקונספט התכנית הימית הגלובלית של אינדונזיה (Global Maritime Fulcrum)⁴⁹ משלימה את דרך המשי הימית הסינית... מסרים מנוגדים כמו של מדינות דרום-מזרח אסיה אחרות. תופעה תרבותית...

Malaysia aims to replace all 50 ships in navy. 2017. The Straits Times. <http://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysia-aims-to-replace-all-50-ships-in-navy> 47

Indonesian navy fires on Chinese fishing boat in disputed waters. 2016. BBC News. <http://www.bbc.com/news/world-asia-36573291> 48

Indonesia's Maritime Fulcrum Challenges and Trajectories. 2015. RSIS. https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2016/07/ER160714_Global-Maritime-Fulcrum.pdf 49

הפרלמנט האינדונזי דרש מממשלתו להגדיר ברור את המצב. אינדונזיה נקטה במדיניות "Hollow Neutrality",⁵⁰ אין עימות עם סין ואין דרישות בחזקת "see no China...". למרות שאכן קבוצת האיים נמצאת מחוץ לקו תשעת המקפים, ורק תחום ה-EEZ חורג לתוך השטח שסין דורשת, הרי עמדתה זאת של אינדונזיה משחקת לידי הסינים, והנושא כולו נראה כסכסוך כלכלי בעניין זכויות דיג ומשאבי טבע ולא כסכסוך ריבונות. עמידה נוקשה יותר על בסיס החוק הבין-לאומי משמעותה שאין עניין לאינדונזיה להתנגח עם הכלכלה החשובה ביותר באסיה והיא מעדיפה יחסים ללא מתח וללא סכסוכים. אינדונזיה למעשה מתעלמת מדרישות סין, חיוקה את צבאה באיים ודוחה כל אפשרות לחפיפת שטחי ריבונות עם סין. בכך מציינת אינדונזיה שהיא וסין אינם ברות פלוגתא שוות בעניין. אינדונזיה משתמשת באותה שפה ומדברת אל סין ב"סינית" ולא משנה כלל את עמדתה שאין במקרה זה מקום לבוררות או ספקות לגבי הריבונות. גישה תרבותית מזרחית...

איור 25: איי Natuna⁵¹ – אזור ה-EEZ של האיים "כלול" בחלק הדרומי של "קו תשעת המקפים"⁵²

מזה תקופה ארוכה, עוד מימי המלחמה הקרה, וביחוד מאז הקמת ASEAN, רואה עצמה אינדונזיה כמתווכת בין מדינות אסיה ומגדירה עצמה "Honest Broker" (מעמדה כמתווכת הוגנת מובנה היטב במדיניות החוץ האינדונזית, מאז הכריז סגן הנשיא הראשון Mohamad Hatta שבליבת מדיניות החוץ האינדונזית, עבודת התיווך הבין-לאומית היא: *"For the preservation of peace and the relaxation of tension"*.⁵³ ולמרות היותה מדינה מוסלמית, שורשיה של אינדונזיה הם בהינדואיזם ובבודהיזם...

Evan A Laksmana. 2016. Post-non-claimant South China Sea Policy. The Jakarta Post. <https://www.pressreader.com/indonesia/the-jakarta-post/20160620/281556585116571> 50

Wikipedis. 2016. Natuna Island. https://en.wikipedia.org/wiki/Natuna_Islands 51

M. Taylor Fravel, 2016. Traditional Fishing Grounds and China's Historic Rights Claims in the South China. MAP. www.google.co.il/search?q=natuna+islands+and+the+nine+dash+line&rlz=1C1SKPL_enSG440&espv=2&source 52

Devina Heriyanto. 2016. Should Indonesia continue being an 'honest broker' in the South China Sea dispute? Strategic Review. <https://www.google.co.il/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=Mohammad+Hatta+For+the+preservation+of+peace+and+the+relaxation+of+tension%22.&> 53

בשנת 1947 כבשה סין בכח את איי Paracel מידי וייטנאם הדרומית (The Republic of Vietnam) בטענה שאיים אלו הם טריטוריה סינית מאז תקופות קדומות. לאחר האיחוד, וייטנאם (The Socialist Republic of Vietnam) עדיין תובעת את איי Paracel למרות התנגדות סין ודחיית כל ויכוח או עימות בנושא. מדיניות ההכחשה של סין לא שונתה מאז 1947. סין אינה היחידה שבונה איים מלאכותיים, כמוה עושה גם וייטנאם בעשרה אתרים בשנים האחרונות, אם כי בקנה מידה קטן יותר.

איור 26: בניית איים מלאכותיים על ידי וייטנאם⁵⁴

מאז פסק הדין, נראה שוייטנאם, היריב הנוקשה ביותר והמתנגד לפעילות סין באזור ים סין הדרומי, ריכזה את עמדתה בנושא הסכסוך והתביעות. מהלך שהתקבל בברכה ובאנחת רווחה בבייג'ינג.

Jeremy Bender. 2016. China isn't the only one building islands in the South China Sea. Business Insider. 54
<http://www.businessinsider.com/vietnam-building-islands-in-south-china-sea-2016-5>

שיתוף פעולה והבנה עם סין יסלקו את המתנגד העיקרי להתפשטות סין בים סין הדרומי. העקרונות לשיתוף פעולה וניהול אי ההסכמות בים סין הדרומי סוכמו בזמן ביקור ראש ממשלת וייטנאם בסין בספטמבר 2016, ופורסמו בביקורו של מזכיר המפלגה הקומוניסטית הוויטנאמית בסין בינואר 2017, וייטנאם הסכימה להאיץ את השיחות הכלכליות עם סין בנושאי פיתוח משותפים (במימון סין...), "ולהתקדם בצורה יעילה בפרויקטים משותפים בתחומים רגישים פחות...". במקביל, סגן ראש הממשלה הוויטנאמי, Pham Binh Minh,⁵⁵ אמר שוייטנאם תנסה לשמור על איזון מול המדינות העיקריות, כולל סין, ארצות הברית, רוסיה, יפן ומדינות אירופה, ולפיכך משקיפים מעריכים שממדיניות החוץ ועמדת וייטנאם בנושא ים סין הדרומי לא תשתנה בשנים הקרובות.

סינגפור לא נוקטת עמדה או תומכת בצד כל שהוא בסכסוך התביעות הטריטוריאליות בים סין הדרומי וקוראת לריסון (עמדה אופיינית בכל סכסוך בין-לאומי או אזורי). מדיניות סינגפור היא "להיות בסדר עם כולם". לדעת שר החוץ הסינגפורי "הסיכסוך צריך למצוא פיתרון על ידי המדינות המעורבות בו אבל בהתאם לחוק הבין-לאומי, כולל UNCLOS".⁵⁶

על מנת להתנער מאחריות ולצמצם את הפגיעה בתדמית, הזכיר שר החוץ הסינגפורי, בתשובתו בפרלמנט, כי "סינגפור אינה טוענת לכל זכויות בים סין הדרומי, היא אינה הנשיא התורן בארגון" (המדינות מתחלפות כל שנה) ובכל מקרה, הגשת התביעה על ידי הפיליפינים ותהליך הבוררות היו "החלטה לאומית פיליפינית ללא כל התייעצות עם מי מחברות ASEAN".

בתחילת אוגוסט 2016, ממשלת סין ביקשה מסינגפור בפומבי לכבד את עמדת סין בנושא הסיכסוך ולמעשה לתמוך בדחייתה של סין את פסק הבוררות. ראש ממשלת סינגפור נתן תשובה כללית ומתחמקת והתייחס לכל המדינות התובעות ריבונות בים סין הדרומי: "יש לכולן אינטרסים, וכולן ישאפו לשמור על האינטרסים, אבל אף מדינה לא רוצה לצאת למלחמה...".⁵⁷

מצבה של סינגפור הסתבך עוד יותר ב-18-19 לספטמבר 2016, כאשר פרץ עימות בין סין ובין סינגפור בנוגע להודעה משותפת במסמך הסיכום של כנס המדינות הבלתי מזדהות (Non-Aligned Movement) בונצואלה, בו כביכול דרשה סינגפור לאזכר את עמדת הפיליפינים בסיכסוך בים סין הדרומי ובכוונתה לדחוף את הנושא ולהפוך אותו לעניין בין-לאומי. סינגפור הכחישה, אבל האירוע הדגיש את הקשיים העומדים בפני סינגפור בשמירה על יחסים טובים עם סין האסטרטגית. בהתאם ל"תרבות הענישה" של סין, הכוללת גרימת "אבדן פנים" (בכוונה תחילה) פנה עורך העיתון הסיני שפרסם את הנושא לשגריר סינגפור: "I think Singapore should feel ashamed when you tried to".

DO VIET CUONG. 2016. VIETNAM'S SOUTH CHINA SEA APPROACH AFTER NATIONAL CONGRESS. Asia Maritime Transparency. <https://amti.csis.org/vietnam-scs-approach> 55

MFA Press Release: Minister for Foreign Affairs Dr Vivian Balakrishnan's replies to Parliamentary Questions and Supplementary Questions. https://www.mfa.gov.sg/content/mfa/media_centre/press_room/pr/2017/201701/press_20170109.html 56

Chong Koh Ping. 2016. China asks Singapore to "respect" its position on South China Sea ruling. <http://www.straitstimes.com/asia/east-asia/china-asks-singapore-to-respect-its-position-on-south-china-sea-ruling-and-asean> 57

"*trip up China' your largest trading partner*"⁵⁸ מיד לאחר מכן נקטה סין בשורת פעילויות כלכליות ומדיניות שתמכו בחברות אחרות ב-ASEAN ופגעו בסינגפור. ה"עונש הפומבי" היה החרמת רק"מ סינגפורי מאניה בהונג קונג לאחר שחזרו מתרגיל בטאיוואן... למרות שהאניה עגנה לפני כן בסין, כל האירוע התרחש בהונג קונג והשאיר דלת פתוחה לסין לנהל את האירוע בהתאם. נראה היה שסין אכן כועסת על סינגפור. אבל הכעס הוא כנראה זמני...

סיכום

בהתאם למהלך העניינים, נראה שסין דבקה בעקרונות ניהול משא ומתן ופתרון חיכוחים וסכסוכים מתוך תרבותה העתיקה. בסקירת המצב הנוכחי, מאז פעילותה ועד אחרי פסק הדין, מוכיחה סין שאינה מוכנה לשנות את המצב האסטרטגי והטקטי על אף החוק הבין-לאומי ולחצים פוליטיים כאלו ואחרים. שר החוץ הסיני, Wang Yi, במסגרת מסיבת עיתונאים באוסטרליה, הזהיר ש"שני הצדדים, סין וארה"ב, כאחד יפסידו בעימות צבאי בים סין הדרומי, ושני הצדדים לא יכולים להרשות זאת לעצמם". לדבריו, סין תמשיך במאמציה לפתור את חילוקי הדעות בדרכים דיפלומטיות.

ממשל אובמה נתן עדיפות לאסיה ודרום-מזרח אסיה על פני מקומות אחרים בעולם ולכן נוכחות הצי האמריקני תוגברה באזור (לרבות החלשת פעילות הצי השישי בים התיכון). החלטה פוליטית זאת, היתה הבסיס למדיניות ארצות הברית בים סין הדרומי התמיכה והגיבוי לחוק הבין-לאומי ועיקרון חופש השיט והטיסות. מאז התחיל הסכסוך, וגם לאחר פסיקת בית הדין בהאג, לא נקטה ארצות הברית בעמדה כלשהיא לגבי דרישות הריבונות של המדינות ביחס לאיים ושרטונות, גם סין טוענת שהיא תומכת בחופש השיט והטיסות, אבל עושה אבחנה, בעיקר בים סין הדרומי, בין כלי שיט ומטוסים אזרחיים וכלי שיט ומטוסים צבאיים.

ממשל הנשיא טראמפ שלח בפברואר 2017 את קבוצת התקיפה יחד עם נושאת המטוסים USS Carl Vinson לבצע סיורי חופש שיט בים סין הדרומי. הסינים, כצפוי, הביעו את התנגדותם לסיורים ותגובת משרד החוץ הסיני היתה: "סין מתנגדת באופן עקבי בפעילות מדינות רלוונטיות אשר מאיימות ופוגעות בריבונות ובביטחון של מדינות חופיות בחסות הדגל של חופש השיט והטיסות", אבל פרט למחאה, לא ננקטה כל פעילות לעצור או לשנות את הסיורים. הצי האמריקני אמנם אינו רואה את הסיורים כגורם מרתיע אלא כמנגנון שגרתי למימוש החוק הימי, ועדיין מקיים קשרים טובים עם הצי הסיני, כולל בתרגילים משותפים. סין לעומת זאת, רואה את הסיורים כסוג של "מיליטריזציה" דל האזור.

מעניין יהיה לראות האם הנשיא טראמפ יתמוך בהגברת מספר הסיורים הימיים והטיסות עד תחום 12 מיל ימי מהאיים המלאכותיים הסיניים והאחרים, כפי שהציע הצי האמריקני, או יפעל כמו שפעל ממשל אובמה, 4 סיורים בלבד במשך תקופת זמן של למעלה משנתיים?

התוצאה האפשרית ממדיניות ארה"ב באסיה בכלל ובדרום-מזרח אסיה בפרט היא שסין תהפוך למובילת הכלכלה העולמית ותוצאה מכך תגביר משמעותית את הסחר הבין-לאומי ונפח ההובלה

Derek Grossman. 2016. China's Actions Are Causing U.S. 'Militarization' of the Pacific. The National Interest. 58
<http://nationalinterest.org/feature/chinas-actions-are-causing-us-militarization-the-pacific-18268>

הימית. זאת יכולה להיות אחת הסיבות לפעילותה הנמרצת של סין להפוך למעצמה ימית עולמית הן מבחינת סוג וכמות כלי השיט והן מבחינת פעילויות כגון "דרך המשי הימית" ו"מחרוזת הפנינים". הפגנת כוח ימי (Projection of Power) לשליטה והגנה בנתיבי המסחר.

בהתאם לתרבותה העתיקה, פועלת סין באסטרטגיה ארוכת טווח, לעומת תגובות נקודתיות מצד ארה"ב וגורמים אחרים. קביעת העובדות בשטח מתאימה לתכניתם The Great Sand Wall או the Three Sands על ידי הקמת מחוז שליטה בים סין הדרומי באי Hainan, והשתלטות על איי Macclesfield Bank/Mischies Reef – West Sand, Sparatly – South Sand, Middle Sand⁵⁹.

על מנת לחזק את מעמדה ולהבטיח תוצאות חיוביות, מעדיפה סין שיחות בילטרליות בנושא פתרון סיכסוכים מאשר משא ומתן עם ארגונים הכוללים מספר משתתפים, כגון ארגון ASEAN בו חברות 10 מדינות, או מוסדות משפט בין-לאומיים, אשר עלולים להחליש את כוחה הדיפלומטי, ואכן שיחות ישירות עם מדינות העימות העיקריות, פיליפינים, מלזיה ווייטנאם, הביאו להורדת המתחות. סין מפצה את המדינות בהסכמים כלכליים, מסחר והשקעות וכך מורידה את לחץ תביעות הריבונות וההתנגדות להשתלטותה על ים סין הדרומי, והיא לא משנה כהוא זה מפעילותה ותביעותיה.

ההסכמים שהשיג נשיא הפיליפינים עם סין, הן הכלכליים והן בנושא חזרת הדייגים הפיליפיניים לאזורי הדיג מהם גורשו על ידי הסינים, הוציאו למעשה את הרוח ממפרשי התביעה ופסק הדין. אם הפיליפינים ויתרו, מדוע שהאמריקנים ילחמו לפינוי הסינים ועוד יפעילו לשם כך כח צבאי? לאיים המלאכותיים הסיניים אין סיכוי צבאי לעמוד מול כוחות אמריקניים ולכן ספק רב אם הסינים אכן ילחמו מהם או ינסו להגן עליהם, סביר יותר שאם תהיה התקלות צבאית בין סין וארה"ב הסינים יפעלו מבסיסים גדולים ומצויידים באי Hainan. לסינים יכולות בתחומים אחרים להציק ולפגוע בארה"ב, ולכן אולי נכונה ההנחה שהפעילות בים סין הדרומי נועדה בעיקר לצרכי פנים בסין, לשמר ולחזק את מעמד וסמכות המפלגה מול האזרחים, ברוח תרבות המזרח ושיטת המשטר בסין, וכמובן, להיות חלק באסטרטגיה הימית הכוללת לטובת הכלכלה והמסחר, ובעיקר לשמור על נתיבי מים פתוחים ומוגנים לאספקת מזון וחומרי גלם למיליארד וחצי אזרחים.

בפעילותן המדינית וקבלת החלטות, פועלות מדינות דרום-מזרח אסיה במספר מסלולים בהתאמה למצב המתפתח או המשתנה ואין להן כל בעיה או ניגודים לפעילות כזאת. כך ניתן לשמור על אופציות פתוחות בפעילות עצמאית (אוטונומית) ולשמור על יחסים טובים עם כל הגורמים (ובמקרה זה עם הכוחות העיקריים – קרי סין וארה"ב). בכל מקרה, החלטות מתקבלות אך ורק בקונצנזוס,⁶⁰ כך אין מצב של אבדן פנים למדינה או מי מנציגיה... וזהו המפתח להבנת מערך היחסים הבין-לאומיים של מדינות דרום-מזרח אסיה.

59 SYDNEY J. FREEDBERG JR. 2016. Few Choices For US As China Militarizes South Pacific. Breaking Defence. <http://breakingdefense.com/2016/02/few-choices-for-us-as-china-militarizes-south-pacific>

60 BILAHARI KAUSIKAN. 2017. Dodging and Hedging in Southeast Asia. The American Interest. <https://www.the-american-interest.com/2017/01/12/dodging-and-hedging-in-southeast-asia>

במקביל לפעילותה האגרסיבית בבניית האיים ונסיון להשתלט על מרחבי ים סין הדרומי, מקיימת סין קשרים יחסים דיפלומטיים וכלכליים עם כל מדינות האזור, ודואגת במיוחד לטפח קשרים ותלות עם המדינות הנוגעות ישירות לסכסוך, כולל מכירת ואספקת נשק וכלי שיט. אסטרטגיה זו גם מבוססת בחלקה על תורת המלחמה של סון צ'ו, לדוגמה: *"Build your opponent a golden bridge to retreat across; Keep your friends close, and your enemies closer; The greatest victory is that which requires no battle"*⁶¹.

לפי מה שקרה וקורה עד כה, לא נראה שינוי בעמדתה הפוליטית והאסטרטגית של סין. הנושא כולו משתלב יפה בכוונותיה הגלובליות של סין בתחום הכלכלי – מדינת תעשייה אדירה הזקוקה לשווקי יצוא רחבים אבל זקוקה גם לתגבורות במזון ובמשאבים. ים סין הדרומי והשליטה בו מהווים אבן בניין חשובה באסטרטגיה זו, ועד כה סין מצליחה. ומה עוד שעמדתה הבלתי מתפשרת מועילה גם למצב הפנימי ולחיזוק מעמד המפלגה. אבל במצב הנוכחי אין ספק שסין נמצאת במצב בו הציגה לעולם את מענה המלך ליאונידס מול הפרסים: *"Molo Labe"*⁶².

אפילוג זמני

מאמר זה מסכם את דעתו של המחבר עד אפריל 2017. המצב בים סין הדרומי מאוד דינמי ומותנה בהתנהגות המעורבים, כאשר החוליה החלשה היא נשיא הפיליפינים שמשנה את דעתו חודשים לבקרים. התפתחות מתיחות בחצי האי קוריא, שהיא כנראה רצינית יותר מהמצב בים סין הדרומי, מעסיקה את השחקנים הראשיים, ארה"ב, סין ומדינות דרום-מזרח אסיה, ומורידה את הלחץ והעיסוק בנושא המחלוקת לגבי הריבונות בים סין הדרומי. אין ספק שהתפתחויות נוספות צפויות בעתיד, ופתרון מעשי עדיין לא נראה לעין.

לאחרונה נוצרה כביכול סיבה חדשה להגברת המתח בין סין ושכנותיה ממערב, עם פרסומה של מפת עולם חדשה על ידי משרד החינוך הסיני ובה מסומן⁶³ במרחבי האוקיאנוס השקט, מאסיה ועד קרוב ליבשות אמריקה הצפונית והדרומית "קו 251 הקטעים". לפי קו זה כוללת סין, לכאורה, את איי הוואי ומיקרונזיה ועוד איים רבים באוקיאנוס השקט. משרד החינוך הסיני הורה להשתמש במפה זו, שלטענתו מגובה במסמכים מתקופת שושלת Qing, השושלת הקיסרית האחרונה שמשלה בשנים 1644–1911.

וכמו שאמר קונפוציוס: *"Study the past, if you would divine the future"*⁶⁴

Sun Tzu Quotes. https://www.brainyquote.com/quotes/authors/s/sun_tzu.html. 2017 61

meaning "come and take [them]", is a classical expression of defiance. According to Plutarch, Xerxes, king of Persia, demanded that the Spartans surrender their weapons and King Leonidas I responded with this phrase. It is an exemplary use of a laconic phrase 62

Kyrie. 2017. China's New "251-Dash" World Map claims Hawaii and most of Micronesia. Elite Readers. <http://map-new-micronesia-hawaii-claims-china/com.elitereaders.www://https> 63

Confucius. 2017. Brainy Quotes. <https://www.brainyquote.com/quotes/quotes/c/confucius118257.html> 64

איור 27: מפת "קו 251 הקטעים"⁶⁵